

Lutherin distinktioista ehkä täydellisimmin ja yksi tärkeimmistä on jako hengellisen ja maallisen regimentin välillä. Perusteita tälle jaolle on ainakin kaksi. Ensinnäkin Jumala Lutherin mukaan hallitsee kaikkea: hän hallitsee sydämiä evankeliumilla ja yhteiskuntaa hän hallitsee esivallan avulla. Toiseksi tätä distinktiota ohjaa käsitys (yhden ja saman) rakkauden lain kahdesta erilaisesta käytöstä: hengellisessä käytössä laki tuomitsee, mutta maallisessa käytössä se pitää syntiä kurissa.

Alun määrittelyissä varoituksen sana on myös tarpeen. Kahden regimentin oppi ei nouse lain ja evankeliumin erosta, vaikka näin on joskus esitetty. Lain ja evankeliumin julistaminen kuuluu hengellisen regimentin tehtävään, kuten alempana käy ilmi.

Yleistä

Uskonpuhdistajat kykenivät soveltamaan käsitystä lain tehtävistä hyvin laajalla abstraktiotasolla tuoden samalla esille uuden teologisen käsitekentän. Luterilainen regimenttioppi pyrkii selittämään, miten Jumala toimii maailmassa kahdella tavalla. Koska ihmiskunta lankeemuksessaan elää synnin vallassa, synnin ilmenemismuotoja on pidettävä kurissa. Jumalan maallista hallintaa toteuttaa esivalta, toisin sanoen yhteisön instituutioksi ulkoistama oikeudenmukaisuuden vaatimus. Yhteiskunnallista oikeutta valvovat oikeuslaitos ja sen päämääriä palvelevat poliisivoimat (sekä kansainvälisellä tasolla puolustusvoimat). Lainsäätäjät ja oikeuslaitos tunnistavat luomisen lain ja ihmisten välisen oikeudenmukaisuuden tarpeen melko hyvin.

Demokraattisessa valtiossa lainsäätäjät käyvät arvokeskustelua ja oikeuslaitos soveltaa lakeja käytännössä arkielämään. Näin nimenomaan Jumala jakaa hyvyyttään, jotta syntiset ihmiset eivät saisi mielivaltaisesti hyötyä heikommistaan. Jos esivalta turmeltuu, kuten vaikkapa diktatuureissa tapahtuu, jokin ihmisryhmä joutuu kokemaan oikeuksiensa polkemista. Esivallan täysi puuttuminen puolestaan saattaa vaikkapa sotatilanteessa synnyttää lyhytaikaisen anarkian tilan, jolloin kansalaisilta puuttuu turva kokonaan. Nämä tilanteet tosin korjaantuvat historiallisesti katsoen lyhyessä ajassa. Luomisen todellisuus huolehtii siitä, että yhteisöt ylläpitävät esivaltaa.

Olisi naiivia rakentaa teologiaa, jossa käsitys esivallasta purettaisiin (kuten esimerkiksi postmodernissa missiologiassa nykyään tehdään). On huomattava, että lainsäätäjät, oikeuslaitos ja poliisi tekevät tietämättään Jumalan työtä huolehtiessaan yhteiskunnallisesta vanhurskaudesta. Tässä on samalla peruste sille, miksi kristitty suorittaa varusmiespalveluksen. Hän kantaa esivaltaan kuuluvan vastuunsa oikeudenmukaisuuden toteutumisesta lankeemuksen maailmassa. Erilaiset humanismin pohjalta nousevat teologian muodot ovat nähdäkseni perusteettomia, sillä ne pyrkivät hahmottamaan maailmaa ilman todellista syntikäsitystä.

Poliisi sanoo toki ihmiselle, että varastaminen on väärin, mutta hän ei koskaan sano, että se on syntiä. Siihen tarvitaan hengellistä regimenttiä. Siksi Jumalan asettama saarnavirka on yhtä tarpeellinen kuin esivallan virat. Saarnavirka toteuttaa Jumalan hengellistä valtaa maailmassa. Olisi niin ikään naiivia olettaa, että hengellinen elämä syntyy ilman lain ja evankeliumin julistusta. Saarnaviralla on valtuutus sulkea ihminen lain julistuksella syntiinsä ja sitoa omatunto, sekä julistaa täydellinen synninpäästö Kristuksen ansion perusteella. Saarnaviran myös täytyy tehdä se, sillä kukaan tai mikään muu ei hoida hengellistä regimenttiä maan päällä. Siksi saarnavirka on varsinainen lain ja evankeliumin virka: sen tarkoituksena ja tavoitteena on synnyttää ihmiset hengelliseen elämään ja liittää heidät Kristuksen ruumiiseen. Kirkko ei voi koskaan tyytyä julistamaan pelkkää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Mitä iloa siitä olisi ihmisille, jos he tasa-arvoisina ja yhteiskunnalliset oikeudet saavuttaneina kaikesta huolimatta joutuisivat kirkon auliilla avustuksella kadotukseen?

Samaan hengenvetoon pitää kuitenkin todeta, että regimenttiopilla ja luomisteologialla on ollut aivan erityisen huomattava merkitys sille, miten ymmärrämme ihmiselämän arvon ja arkielämän luotuisuuden. Eri uskonnoissa yksi tyypillisimpiä tapoja käsitellä synti on pahan ulkoistaminen

sisäisestä maailmasta materiaaliseen maailmaan. Yksi ymmärtää aineen ja aineellisuuden pahaksi, toinen pitää ruumista sielun vankilana. Kristinuskon perinteessä gnostilaisuus on jättänyt pahat jälkensä moniin teologisiin suuntauksiin. Sama houkutus vaanii meidän aikamme uskonuuntia ja kirkkokuntia. Maallisen ja hengellisen väärä sekoittaminen johtaa siis sekin harhaoppeihin. Luther ystävineen oli tässäkin ainutlaatuisen terävänäköinen. Nunnat naimisiin. Munkit vastuuseen perheestä ja yhteisöstä. Luomistyö ei ole pahaa sinänsä. Arkielämän tehtävissä ihmiset palvelevat Jumalaa luotuisuuden piirissä. Siinä on kaikuja paratiisista, vaikka kaikkea varjostaakin lankeemuksen hämäryys. Yksilön ei tule tehdä parannusta siitä, että hän elää tavallista luodun ihmisen elämää, vaan siitä, että hän itsekkyydellään turmelee sitä.

Pitkäaikaisessa kansankirkon todellisuudessa, mikä tietysti on ollut asetelma vuosisatojen ajan Pohjoismaissa, käsitys hengellisestä regimentistä pyrkii laimenemaan. Kun kansakunta on täynnä kastettuja kristittyjä, joista lähes kaikki käyvät myös rippikoulun, syntyy kaksi houkutuksen aihetta. Ensinnäkin kirkolla on houkutus väheksyä sakramenteja ja mitätöidä saarnan kuulemisen, synninpäästön ja ehtoollisen merkitystä uskonelämän hoidossa. Tämä voi johtaa teologisesti sakramentin halveksuntaan ja se myös jättää ovet auki reformoidulle ikuisen pelastusvarmuuden harhalle. Toiseksi kirkolla on houkutus yhteiskunnallistaa kristillinen elämä. Näin käy etenkin uuskantilaisessa kansankirkollisuudessa, jossa kastettujen ainoaksi kristilliseksi velvollisuudeksi pahimmassa tapauksessa jää poliisin pelko ja verojen maksu. ”Kristillinen seurakunta kokoontuu perjantai-iltaisin supermarketien kassajonoissa.” Tämä johtaa perusteettomaan moralismiin, jossa kristitty on erotettu ansaitsemattomasta armosta ja sakramenttien uudistavasta voimasta. Oikeaksi tieksi näen kirkon hengellisen tehtävän korostamisen.

Mitä hengellisellä hallintavallalla tarkoitetaan?

Ensinnäkin on syytä panna merkille, että Jumala on asettanut seurakuntaan apostolisen viran siksi, että saarnaaminen tulisi hoidetuksi. Evankeliumin eteenpäin viemistä ei saa jättää harrastelijoiden tehtäväksi eikä se voi olla satunnaisten projektien varassa. Sen sijaan saarnavirka on Jumalan palvelija silloin, kun ihmisiä halutaan pelastaa kadotuksesta. Hengellisessä tehtävässä tämä on yhtä tärkeä kuin poliisi ja oikeuslaitos ovat yhteiskunnalle. Niitä ei voi jättää järjestämättä.

Toiseksi on huomattava ero maallisen tehtävän ja hengellisen tehtävän välillä. Kuten yllä todettiin, poliisi sanoo toki ihmiselle, että varastaminen on väärin, mutta hän ei koskaan sano, että se on syntiä. Siihen tarvitaan hengellistä regimenttiä. Jonkun on siis julistettava langenneelle ihmiskunnalle, että rakkauden vastainen toiminta on syntiä, joka on viemässä ihmisen helvetin tuleen.

Juuri tästä syystä Jumalan asettama saarnavirka on yhtä tarpeellinen kuin esivallan virat. Saarnavirka toteuttaa Jumalan hengellistä valtaa maailmassa. Olisi naiivia olettaa, että hengellinen elämä syntyy ilman lain ja evankeliumin julistusta. Saarnaviralla on valtuutus sulkea ihminen lain julistuksella syntiinsä ja sitoa omatunto, sekä julistaa täydellinen synninpäästö Kristuksen ansion perusteella. Tästä syystä hengellisen regimentin virka on vaativa ja raskas virka. Sen hoitajan täytyy opiskella ja harjoittautua julistamaan lakia niin, että sen alta ei kukaan pääse livahtamaan. Jumalan tuomio syntiä kohtaan on osattava kuvata ja julistaa niin ehdottomana, että ihminen itse joutuu tuomitsemaan itsensä rakkauden lain oman vaatimuksen (ja kultaisen säännön) perusteella rangaistuksen alaiseksi. Lain hengellinen käyttö tuottaa langenneelle ihmiselle ainoastaan ahdistusta – hän ei ensinkään kuvittele, että kyseessä olisi helppo ja iloinen tapa löytää tasapainoinen ja sisäiseen kasvuun johtava elämäntyyli.

Hengellinen regimentti tarkoittaa sitä, että saarnaviran myös täytyy toteuttaa tämä tuomion virka, sillä kukaan tai mikään muu ei hoida hengellistä regimenttiä maan päällä. Opettajat, elämäntaitobloggarit tai korttelipoliisit eivät sitä tee. Siksi saarnavirka on varsinainen lain ja evankeliumin virka: sen tarkoituksena ja tavoitteena on synnyttää ihmiset hengelliseen elämään ja liittää heidät Kristuksen ruumiiseen. Kirkko ei voi koskaan tyytyä julistamaan pelkkää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Mitä iloa siitä olisi ihmisille, jos he tasa-arvoisina ja

yhteiskunnalliset oikeudet saavuttaneina kaikesta huolimatta joutuisivat kirkon auliilla avustuksella kadotukseen?

Lain ja evankeliumin julistaminen

Uskonpuhdistuksen evankelinen perinne on tehnyt tarkan eron lain maallisen ja hengellisen tehtävän välillä. Jumalan laki on kyllä yksi ja sama rakkauden laki. Kielloin ilmaistu oikeudenmukaisuuden ja rakkauden todellisuus (älä varasta: tee hyvää, älä tapa: suojele elämää, älä tee aviorikosta: varjele avioliiton ainutlaatuista instituutiota jne.) on täydellisen elämän peili. Yhteiskunnassa tämä laki suojelee ihmisten arkielämää. Se kykenee paljastamaan vääryydet ja antaa tukensa ihmisten pyrkimyksille kohti oikeudenmukaista yhteiskuntaa.

Lankeemuksen maailmassa tämä ”ohjeistus” ei kuitenkaan pelkästään palvele elämää, koska se ei kykene antamaan voimaa täydelliseen elämään. Sen sijaan se peilaa ihmisten hengellistä kuolemaa ja paljastaa synnin. Lain hengellinen tehtävä on osoittaa synty synniksi. Paavali antoiinkin hurjan virkanimen *ministratio mortis*, kuoleman virka (2. Kor. 3:7). Paljastaessaan synnin laki tuomitsee syntisen iankaikkiseen kadotukseen.

Lisäksi luterilainen tulkinta lain tehtävistä on täysin luovuttamaton. Sen vastakohtat osoittautuvat pian puutteellisiksi. Jos lähdetään esimerkiksi erottelemaan Jumalan lain eri määräyksiä toisistaan, päädytään pian luonnehtimaan lakia negatiivisin termein ja väittämään sitä jopa ihmiselle vaaralliseksi (< Nietzsche). Pitäisi kuitenkin muistaa, että rakkaudettomuus ei helpolla muutu hyveeksi. Toisaalta, jos kiistetään lain kyky paljastaa synty ihmisen elämässä, vääristellään käsitystä arkielämästä. Ihmiskunta ei näytä muuttuneen paremmaksi. Lain kahta tehtävää ei myöskään sovi sekoittaa. Vaikka olemmekin kyvyttömiä välttämään kokonaan synnin tekemistä, se ei koskaan saa oikeuttaa yhteiskunnallista vääryyttä. Totuus ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä siitä huolimatta, miten ihminen hoitaa sielunsa Jumalan edessä.

Niinpä lain ja evankeliumin välillä on tehtävä ero. Tämä kaikkein tunnetuin jako koskee yksinkertaisesti sitä, että lain hengellisen tehtävän ei anneta sotkea käsitystämme syntisen armahtamisesta. Lain tehtävä on kyllä välttämätön. Ihminen osoittautuu epäluotettavaksi ja valheelliseksi, kun Jumalan laki arvioi häntä. Evankeliumissa ei kuitenkaan ole kyse tämän lähtökohdan jatkeesta. Kyseessä on kontrasti. Evankeliumi ei pyri ihmisen osittaiseen paranteluun tai itsensäkehittämiseen. Sen sijaan evankeliumi lahjoitetaan pahoille syntisille yksin armosta. Tämä on välttämätön lähtökohta siitä huolimatta, että se kuulostaa epäoikeudenmukaiselta. Kyse on jumalattoman vanhurskauttamisesta.

Todellinen evankeliumi on hieman loukkaavaa. Oikeus ei toteudu eikä pahaa tehnyt ihminen saa heti rangaistustaan. Väärin tehnyt saa vain anteeksi. Kaiken. Kristus on sijaisuhrina kantanut täydellisen rangaistuksen ja sovittanut ihmiskunnan pahuuden ja synnin (Room. 3:25). Siksi evankeliumi on erossa Jumalan laista. Kuoleman virka ei kykene tappamaan ihmistä, koska usko syntyy ylönousemusvoimasta. Evankeliumin virka on elämän virka. Kun saarnavirka julistaa ihmiselle synnit anteeksi, Jumala antaa ne todellisesti anteeksi. Evankeliumin kautta Jumala alkaa uudistaa ihmistä ja lahjoittaa syntisen sydämeen rauhan. Näin hengellisen regimentin virka toteuttaa Kristuksessa tapahtuvaa uutta luomistytötä. Saarnavirka osallistuu langenneen ihmiskunnan uudistamiseen.

Sekoittamatta...

Regimenttiopista seuraa pari johtopäätöstä. Erottelusta lain ja evankeliumin välillä ei voida koskaan luopua. Mikäli lain annetaan sekoittua evankeliumin lupaukseen; Kristuksen työtä kavennetaan ja seurauksena on lakihenkinen usko. Jos taas evankeliumi julistetaan ilman lakia, seurauksena on antinomismi ja ihmiset jatkavat itsestä elämää ja toisten vahingoittamista ilman

omantunnon varoitusta. Molemmat vääristymät uhkaavat tavallista kristityn elämää jatkuvasti, ja puutteellinen teologinen opetus suosii niiden esiintymistä.

Kirkon tehtävä on hengellinen. Vaikka kirkoilla voi olla sosiaalieettinen ohjelma ja ne voivat antaa kontribuution sosiaaliseen työskentelyyn, kirkon ensisijaisena tehtävänä on synnin tuomitseminen ja synninpäästön julistaminen. Kuten sanottu, syntinen ei voi kuulla näitä mistään muualta kuin kristillisestä kirkosta. Siksi kirkot eivät saa antautua houkutukseen ja alkaa toteuttaa sitä sosiaalista roolia, jonka jälkikristillinen maailma haluaisi sille määrätä.

Seuraavaksi voidaan todeta, että regimenttioppi vahvistaa käsityksemme oikeasta missiologiasta. Kirkon missionaarinen tehtävä perustuu hengelliseen regimenttiin. Kukaan muu kuin kristitty julistaja ei julista syntiä synniksi eikä voi myöskään julistaa synninpäästöä Kristuksen nimessä (tai kastaa tai lohduttaa sydämiä ehtoollisen avulla). Jos regimenttiopista luovutaan missiologiassa, kirkon tehtävä sekoittuu maallisen regimentin aiheisiin. Lähetystyö ja kehitys yhteistyö sekoittuvat (mikä ei tietenkään tarkoita sinänsä että lähetystyössä ei voitaisi toteuttaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja koulutuksen tehtäviä). Kirkon tehtävä ei ole viime kädessä poliittinen (koska niitä tehtäviä tekee yhteiskunta maallisen regimentin vaatiman oikeudenmukaisuuden nimissä). Siksi lähetystyö ei ole voimaannuttamista, jossa marginaalissa olevia pyrittäisiin saamaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen keskiöön. On onnetonta, jos pakanat voimaannutettuina ja keskiluokkaista hyvinvointia nauttien joutuvat ikuisen kadotukseen. Silloin kirkko on pettänyt tehtävänsä.

Näin regimenttioppi ei ohjaa vain käsitystämme evankeliumin julistamisesta tai viran tehtävistä. Se pitää myös voimassa oikean käsityksen lain eri käytöistä. Ja ennen kaikkea se ohjaa kirkkokäsitystä. Se muistuttaa, mikä kirkko on ja mitä kirkon tulee tehdä, kun se palvelee Kristuksen evankeliumia. Lopulta regimenttioppi täydentää käsityksemme Jumalasta: Jumala hallitsee maailmaa näillä kahdella vallallaan ja vain hänen työnsä ansiosta maailma pysyy voimassa. Tämä tärkeä kohta muistuttaa: jos Jumala ei pitäisi yllä hengellistä regimenttiä, ihmiskunta olisi degeneroitunut "järjettömien eläinten kaltaiseksi" ja tuhoutumassa tai tuhoutunut omaan jumalattomuuteensa.

Lopuksi pientä eskatologiaa: maallinen regimentti ja esivalta ovat Jumalan erityisiä armon osoituksia tälle langenneelle ihmiskunnalle. Ne antavat itsekkäille ja ahneille ihmisille paratiisista karkoittamisen jälkeen "jatkoaikaa", jotta syntisiä ei heti tuhottaisi ja että nämä eivät tuhoaisi toisiaan. Historiasta löytyvät käytännön esimerkit osoittavat hirvittävällä tavalla, että aina esivallan romahduttua tai vääristyttyä miljoonat ihmiset kärsivät tai heidät surmataan. Esivallan katoaminen jättää jälkeensä anarkian, jossa vain vahvimmat ovat turvassa ja hekin vain äärimmäisen väkivallan avulla. Pelastushistorian näkökulmasta katsottuna Jumala pitää maailmaa yllä esivallan avulla nimenomaan siksi, että langenneelle ihmiskunnalle voidaan julistaa armon evankeliumi Kristuksen sovintoveren perusteella. Tässä mielessä esivalta ei palvele ainoastaan maallista yhteiskuntaa, vaan se palvelee myös Kristuksen kirkkoa. Pelastuksen seurakuntaa kootaan tästä vaivoin koossa pysyvistä lankeemuksen maailmasta aina viimeiseen päivään asti, siihen saakka kun Kristus palaa ja ottaa koko maailman tuomiolle eteensä.